

КОНОПЛЯ Владислав

курсант курсу №1 факультету службово-бойової діяльності Київського інституту Національної гвардії України

Науковий керівник:

БЕЙКУН Андрій

доцент кафедри правового забезпечення та правоохоронної діяльності Національної гвардії України Київського інституту Національної гвардії України, кандидат юридичних наук, доцент

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Відновлення правоохоронної системи на деокупованих територіях є складним завданням, яке потребує комплексного та системного підходу. Правоохоронні органи, що діють на основі відповідного законодавства, включають Військову службу правопорядку ЗС України, органи прокуратури, Міністерства внутрішніх справ, судові органи, Службу безпеки, Прикордонні війська та інші органи Держкомкордону, а також державні комісії та комітети вищих органів держави, в компетенції яких є здійснення правоохоронної діяльності.

Успішність реалізації цих завдань залежить від достатнього фінансування, міжнародної підтримки та ефективної координації між усіма зацікавленими сторонами. Окупація і подальше звільнення територій створюють складну ситуацію, що вимагає нестандартних рішень. Для боротьби зі зростанням злочинності на деокупованих територіях необхідно розробити спеціальну стратегію, яка враховуватиме такі фактори, як заміновані території, знищена інфраструктура, незаконне розповсюдження зброї та діяльність розвідувально-диверсійних груп ворога [1, с. 524].

Особливе значення має зміцнення довіри населення до правоохоронних органів та забезпечення їх ефективної роботи. Для цього необхідна правова реформа, адаптована до нових реалій функціонування країни в умовах правового режиму воєнного стану, а також залучення громадських організацій і міжнародної спільноти до процесу відновлення правопорядку. Міжнародна допомога у вигляді фінансування, гуманітарної підтримки та технічного забезпечення є надзвичайно важливою для подолання наслідків окупації та створення безпечних умов для життя на звільнених територіях [2, с. 4].

Окупація та звільнення територій спричинили складну криміногенну ситуацію, що потребує нестандартних підходів для її вирішення. Відсутність

довгострокового планування у правоохоронних органах призводить до неефективного використання ресурсів, затягування розслідувань і зростання недовіри серед населення. Для подолання цих викликів необхідно розробити комплексну стратегію, яка передбачатиме аналіз криміногенної ситуації, впровадження програм профілактики злочинів, а також співпрацю з місцевою громадою та міжнародними партнерами. Такий підхід дозволить не тільки реагувати на вже вчинені злочини, але й запобігати їм, створюючи безпечні умови для життя та відновлення регіонів [3, с. 173].

Ефективна протидія злочинності на деокупованих територіях вимагає системного та стратегічного підходу. Стратегію протидії злочинності слід позиціонувати як ретельно розроблений план дій, що охоплює різні рівні, - від державного до регіонального та місцевого.

Ключовими компонентами успішної стратегії, як вбачається, є:

1. Чітке визначення мети. Яку проблему необхідно вирішити? Наприклад, зниження рівня насильства, боротьба з організованою злочинністю, або відновлення довіри громадян до правоохоронних органів в умовах деокупаційних заходів.

2. Стратегія повинна охоплювати всі аспекти боротьби зі злочинністю, включно: з профілактикою, виявленням, розслідуванням, покаранням та реабілітацією злочинців.

3. Стратегія має бути гнучкою і здатною адаптуватися до мінливих обставин.

4. Успішна боротьба зі злочинністю неможлива без тісної взаємодії правоохоронних органів, судової системи, громадських організацій та міжнародних партнерів [4, с. 204].

Такий підхід, як вбачається, забезпечить більш ефективне використання ресурсів і сприятиме стабілізації ситуації на деокупованих територіях.

Безумовно, що розробка та впровадження ефективної стратегії протидії злочинності на де окупованих територіях є складним і багатоаспектним процесом. Однак, як вбачається, лише завдяки системному та комплексному підходу можна досягти значних успіхів у боротьбі зі злочинністю та забезпеченні безпеки громадян. При цьому документування воєнних злочинів стає одним із ключових завдань після звільнення територій. Це не просто збір доказів, а організований процес, спрямований на перспективу притягнення винних у вчиненні військових злочинів до відповідальності та відновлення справедливості. Правоохоронні органи України активно працюють над фіксацією злочинів, таких як обстріли, руйнування житла, катування, вбивства та інші злочини проти як комбатантів, так і некомбатантів різних категорій. З цією метою створено спеціальні слідчо-оперативні групи, які оснащені сучасними технологіями та працюють за єдиними стандартами [5, с. 119-120].

Основні завдання цих груп:

1. Огляд місць злочинів: ретельна фіксація доказів за допомогою фото-та відео зйомки, 3D-моделювання.
2. Збір матеріальних доказів: вилучення зброї, боєприпасів, документів та інших предметів, що підтверджують скоєння злочину.
3. Опитування свідків: збір свідчень очевидців і потерпілих.
4. Співпраця з експертами: залучення фахівців для проведення експертиз (балістичних, медичних, генетичних тощо).

Документування воєнних злочинів має свої особливості. Слідчі працюють у небезпечних умовах, які часто становлять загрозу їхньому життю та здоров'ю. Обсяг роботи є величезним, оскільки кількість злочинів, які потрібно задокументувати, надзвичайно велика. Збір доказів ускладнюється тим, що багато з них можуть бути знищені або пошкоджені через бойові дії, у тому числі навмисно, з метою їх приховування. Крім того, для ефективного розслідування необхідна, як вбачається, тісна співпраця з міжнародними організаціями та іншими країнами.

Документування воєнних злочинів має важливе значення:

1. Притягнення винних до відповідальності: зібрані докази будуть використані у судових процесах проти осіб, винних у злочинах.
2. Відновлення справедливості: це дозволить жертвам отримати моральне задоволення та компенсацію за завдані збитки.
3. Попередження майбутніх злочинів: створення бази даних допоможе запобігти повторенню подібних злочинів (кримінологічний аспект).
4. Збереження історичної пам'яті: зібрані документи стануть важливим джерелом розуміння суті історичних процесів для майбутніх поколінь [6, с. 228].

Документування воєнних злочинів – це не просто формальна процедура, а ключовий елемент процесу відновлення справедливості та побудови демократичної України. Завдяки спільним зусиллям правоохоронних органів і міжнародних партнерів, можна встановити істину та притягнути до відповідальності винних у злочинах проти українського народу.

Після звільнення території правоохоронні органи часто стикаються з проблемою документування злочинів. Наприклад, у випадках, коли власники пошкодженого майна виїхали. Це ускладнює розслідування та притягнення винних до відповідальності. Так, якщо будинок зруйнований, правоохоронці не можуть просто увійти всередину для огляду і фіксації збитків без дозволу власника, оскільки це вважатиметься незаконним проникненням. Крім того, багато людей, які виїхали з окупованих територій, не можуть швидко повернутися, щоб надати свідчення.

Для вирішення цієї проблеми, як вбачається, необхідно:

1. Розробити спрощений порядок фіксації злочинів: створити алгоритм дій для правоохоронців, що дозволить оперативно фіксувати пошкодження без довгого очікування власників.

2. Забезпечити безпечний доступ до пошкодженого майна: організувати патрулювання та інші заходи для захисту правоохоронців під час їх роботи.

3. Створити онлайн-платформу для подання заяв: розробити веб-сайт або мобільний додаток, через який громадяни зможуть повідомляти про злочини дистанційно.

4. Забезпечити конфіденційність персональних даних: гарантувати захист інформації від несанкціонованого доступу.

5. Співпрацювати з міжнародними організаціями: використовувати досвід та ресурси міжнародних партнерів для документування воєнних злочинів.

Переваги такого підходу:

1. Прискорення досудових розслідувань: швидка фіксація злочинів дозволить оперативно розпочати розслідування і зібрати докази.

2. Зручність для потерпілих: люди зможуть повідомляти про злочини, не перериваючи свої справи.

3. Збільшення довіри до правоохоронних органів: ефективна робота поліції сприятиме відновленню довіри серед населення.

Створення ефективної системи документування злочинів на звільнених територіях є ключовим завданням для відновлення справедливості. Спільні зусилля державних органів, міжнародних партнерів та громадськості допоможуть досягти суттєвих результатів у цій сфері.

Отже, як вбачається, відновлення правопорядку на деокупованих територіях є надзвичайно важливим і складним процесом, що вимагає комплексного підходу. Вирішення проблеми зростання злочинності, належне документування воєнних злочинів, що вчинені військовослужбовцями, політиками та посадовими особами різних державних органів російської федерації і залучення міжнародної спільноти є ключовими елементами успішної стратегії.

Створення ефективної системи фіксації злочинів, забезпечення безпеки правоохоронців, залучення технологічних рішень та спрощення цього процесу для потерпілих дозволить швидше розслідувати злочини і відновити справедливість. Завдяки співпраці державних органів, громадськості та міжнародних партнерів можна забезпечити безпеку громадян і відновити довіру до правоохоронної системи, сприяючи побудові демократичної та справедливої України.

При висвітленні означеної проблематики додатково опрацьовувались джерела, зазначені у переліку літератури за №№ 7-9.

Список використаних джерел:

1. Кондратюк А.В., Дерій О.В., Костенко Р.С., Правоохоронна діяльність в умовах сучасної практики. Юридичний науковий електронний журнал. №3. 2024. С.524-526 URL: http://www.lsej.org.ua/1_2024/125.pdf (дата звернення: 18.10.2024).

2. Гловюк І. В. Деякі питання тлумачення статті 615-1 КПК України. Організаційно-правові аспекти взаємодії правоохоронних та судових органів під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з військовою агресією РФ проти України: матер. науково-практичного семінару (м. Дніпро, 30 квітня 2022 р.). Дніпро: Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка, 2022. С.3-8.
3. Ткаченко Є. А. Неформальні практики у відновленні втрачених матеріалів кримінальних проваджень та можливі шляхи їх вирішення. Питання боротьби зі злочинністю. Вип. 36. 2018. С.171-183.
4. Циганов О.Г., Мацко А.С. Реінтеграція окупованих територій: українські реалії та зарубіжний досвід [Текст]: монографія. Вінниця: Твори, 2020. 455 с.
5. Войтенко О., Єлігулашвілі М., Козорог О., Короткий Т., Потапова В., Стокоз О., Хендель Н. Вивчаючи міжнародне гуманітарне право: навч. посіб. Київ-Одеса, 2021. 268 с.
6. Ю. С. Разметаєва. Доктрина та практика захисту прав людини: навч. посіб. Київ, 2018. 364 с.
7. Яковенко М.О. Особливості діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України в умовах проведення стабілізаційних заходів на деокупованих територіях. Матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції. 2023. №3 С.70-74. URL: <https://eesu.uz.ua/images/conferences/2023/26-09-2023/zbirnik-2023.pdf#page=70> (дата звернення: 18.10.2024).
8. Захарова О. Відновлення втраченого провадження: порівняльний огляд укр-аїнського процесуального законодавства. NationalLawJournal. Decembrie. 2016. С.120-125.
9. Тетерятник Г. К. Кримінальне провадження в умовах надзвичайних правових режимів: теоретико-методологічні та праксеологічні основи: монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 500 с. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/3057> (дата звернення: 18.10.2024).